

Faktory úspechu nových Programov rozvoja vidieka

© 123rf, Manuela Ferreira

Programy rozvoja vidieka (PRV) členských štátov na obdobie 2014 – 2020 by mali byť: riadené dopytom, orientované na výsledok, bezchybné a úplne integrované do ostatných oblastí podpory rozvoja vidieckych oblastí. Tieto kľúčové požiadavky vznikli ako závery prestížneho seminára Európskej siete pre rozvoj vidieka v decembri 2012, na ktorom sa skúmali faktory úspešného plánovania ďalšej generácie programov rozvoja vidieka. Ako podstatný cieľ úspešného plánovania programu rozvoja vidieka odznelo aj „sprostredkovanie inovácie“, „ekologizácia“, „spoločné riadenie“ a „dobrá správa“.

Návrhy politiky EÚ pre rozvoj vidieka počas obdobia 2014 – 2020 sú postavené na skúsenostiach z predchádzajúcich programových období a posilňujú pozíciu rozvoja vidieka ako podstatnú súčasť spoločnej poľnohospodárskej politiky (SPP).

Dôležité otázky, akými sú globalizačné trendy, úsporné finančné opatrenia a udržateľnosť životného prostredia, predstavujú náročný kontext pre zavedenie nových programov rozvoja vidieka. Na seminári Európskej siete pre rozvoj vidieka sa tieto otázky zdôraznili ako základné body, ktoré musia osoby zodpovedné za plánovanie programu rozvoja vidieka zvážiť.

Financovala:

komplementárnosť medzi dvomi piliermi politiky SPP, ako aj zachovať množstvo výhod, ktoré prevádzkovanie programov rozvoja vidieka ponúka obyvateľom členských krajín.

„Potrebujeme programy rozvoja vidieka, na základe ktorých budeme môcť jednoducho podať správu o overiteľných výsledkoch, ktoré budú lepšie zamerané na skutočné potreby rozvoja území a riadne integrované do ostatných oblastí financovania. Osoby zodpovedné za plánovanie programov rozvoja vidieka by mali znižovanie chýb určiť ako jednu z hlavných priorít.“

Komisár Dacian Cioloș

Tvorba nových programov rozvoja vidieka

Rečníci a delegáti na seminári (na ktorom sa zúčastnilo niekoľko stoviek delegátov vrátane úradníkov z riadiacich orgánov, platobných agentúr, komisára Ciološa a vedúcich pracovníkov Európskej komisie) uznali výzvy, ktorým čelia osoby zodpovedné za plánovanie rozvoja vidieka. To znamená, že uznali aj skutočnosť, že úspech ich práce závisí od toho, ako navrhnu programy rozvoja vidieka, v rámci ktorých je možné významne prispieť k cieľom politiky EÚ 2020 týkajúcich sa inteligentného, udržateľného a inkluzívneho rastu.

Komisár Cioloș tieto body zopakoval a povzbudil delegátov, aby vytvorili programy rozvoja vidieka, ktoré jasne ukážu pridanú hodnotu politiky rozvoja vidieka v týchto oblastiach. Poznamenal, že zvyšovanie viditeľnosti výsledkov v kombinácii so znižovaním miery chybovosti by pomohlo posilniť

„Začnite včas“ bol prvý odkaz pre všetky zúčastnené strany zapojené do plánovania programov rozvoja vidieka. GR AGRI zdôrazňuje tento faktor úspechu a už spolupracuje s členskými štátmi na usporiadaní vnútroštátnych kurzov pre osoby zodpovedné za plánovanie programu rozvoja vidieka. Body programu na schôdzach budú zahŕňať vysvetlenia týkajúce sa navrhovaných nástrojov na riadenie financovania a nových administratívnych systémov na obdobie 2014 – 2020.

Diskusie o pozičných dokumentoch EK vzhľadom na jednotlivé krajiny¹ sa počas návštev Komisie v členských štátoch použijú aj na ozrejenie otázok týkajúcich sa plánovania programu rozvoja vidieka. Medzi rozhodujúce priority pre všetkých účastníkov patrí vyhýbanie sa bežným problémom, ktoré sa objavili pri predchádzajúcich programoch rozvoja vidieka, ako aj hľadanie fungujúcich riešení, prostredníctvom ktorých sa úspešne zvládne súhrn rôznych úloh pri plánovaní.

Slabé stránky pri plánovaní programu rozvoja vidieka v minulosti zahŕňali:

- neprimeranú kvantifikáciu výsledkov (ukazovateľov) programu;
- nepostačujúce zameranie sa na dosiahnutie kvantifikovaných cieľov a na vyberanie projektov s najlepšimi postupmi;
- slabé prepojenie medzi zvolenou stratégiou a operáciami (nízka intervenčná logika);
- chýbajúce jasné určenie rozvojových potrieb na územiach s programom rozvoja vidieka.

1 Európska komisia uskutočňuje konzultácie v rámci svojich útvarov s cieľom odsúhlasiť pozičné dokumenty pre diskusiu o konkrétnych bodoch týkajúcich sa špecifik možností rozvoja vidieka v každom členskom štáte.

Zjednodušené programy rozvoja vidieka

Zjednodušenie systémov programu rozvoja vidieka stále ostáva dôležitou úlohou pre osoby zodpovedné za plánovanie. Od členských štátov sa naliehavo požaduje, aby počas nasledujúcich mesiacov úzko spolupracovali s Európskou komisiou na systémoch zjednodušenia procesov plánovania a vykonávania programov rozvoja vidieka.

Pravidelná komunikácia a spolupráca medzi orgánmi na vnútroštátnej úrovni a na úrovni EÚ sa oceňuje predovšetkým preto, lebo uľahčuje zosúladenie programu rozvoja vidieka so spoločným strategickým rámcom (ďalej len „SSR“). Kroky na zjednodušenie ovplyvnené rámcom SSR by mali pomôcť pri zavádzaní jednoduchých pravidiel, ktorými by sa umožnila väčšia dostupnosť a zrozumiteľnosť programov rozvoja vidieka pre príjemcov.

Účastníci seminára Európskej siete pre rozvoj vidieka vyzdvihli zapojenie zúčastnených strán počas jednotlivých fáz plánovania programov rozvoja vidieka ako dôležitý faktor úspechu na dosiahnutie cieľov zjednodušenia. Úspešné plánovanie rozvoja vidieka závisí od stabilného partnerstva a na zabezpečenie súvislej komunikácie medzi mnohými partnermi zapojenými do prípravy programov rozvoja vidieka je potrebné zaviesť do praxe postupy dobrej správy.

Koordinácia spolupráce a dobrá komunikácia, ktorá je potrebná medzi orgánmi programu rozvoja vidieka a ich partnermi z iných programov rozvoja, sú dôležité na využitie a na zabezpečenie prípravy úplne integrovaných programov prispôbených národným a regionálnym potrebám.

Zo spolupráce a spoločných pracovných mechanizmov vyplývajú významné prínosy. Takéto nástroje pomáhajú budovať a optimalizovať rozhodujúce množstvo multidisciplinárnych odborných znalostí, ktoré sú potrebné na úspešné plánovanie programu rozvoja vidieka. Dialóg so zúčastnenými stranami je základom pre zvýšenie transparentnosti a zabezpečenie lepšieho porozumenia politike, ktorá má povest' komplexného problému. Tieto koncepcie partnerstva predstavujú princípy dobrej správy na dosiahnutie úspešného plánovania, ktoré presadzuje GR AGRI a Európska sieť pre rozvoj vidieka.

Včasné zapojenie zúčastnených strán do navrhovania transparentných procesov rozhodovania je osvedčenou metódou na minimalizáciu rizika výskytu chýb v neskorších fázach. Partneri môžu tiež poskytnúť cenné návrhy a perspektívy na riešenie problémov plánovania, pokiaľ ide o hľadanie rovnováhy medzi úlohami zjednodušovania a úlohami spojenými so znižovaním chybovosti. Dosiahnutie takejto rovnováhy by malo pomôcť napríklad pri zabezpečovaní plánovania jednoduchých podmienok oprávnenosti, ktorým príjemcovia rozumejú. Je potrebné vyhnúť sa zložitým podmienkam. Zjednodušené systémy dokážu zabezpečiť lepší súlad s podmienkami oprávnenosti a znižujú chybovosť.

Bezchybné programy rozvoja vidieka

Chybovosť programov rozvoja vidieka počas obdobia 2007 – 2013 dosiahla neprijateľnú úroveň. Preto osoby zodpovedné za plánovanie nových programov rozvoja vidieka musia v porovnaní s minulosťou dôkladnejšie zvažovať príčiny potenciálnych chýb a o postupy, ktoré je možné zaviesť na zmiernenie problémov pri audite.

Znižovanie chybovosti programov rozvoja vidieka je mimoriadne dôležité pre zabezpečenie integrity politiky rozvoja vidieka a jej programov. Ochrana verejných prostriedkov a zachovanie dôveryhodnosti činností programov rozvoja vidieka medzi občanmi členských štátov sú nevyhnutnou prioritou úspešného plánovania. Dôležitým začiatočným bodom je zabezpečenie toho, aby všetky návrhy na projekty programov rozvoja vidieka a podpora programov rozvoja vidieka boli založené na presnom a overenom dopyte.

Dohoda o finančných limitoch nových programov rozvoja vidieka bude založená na opatreniach (t. j. nie na osiach ako v minulosti). Týmto sa zavádza ešte väčšia potreba dôkladného a realistického posúdenia skutočného dopytu, ktorého existenciu možno očakávať pri navrhovaných činnostiach každého opatrenia. Určovanie obsahu pre analýzu SWOT (silných stránok, nedostatkov, príležitostí a ohrození) je rozhodujúce pri informovaní o skutočných úrovniach dopytu a pri ich určovaní.

Správne porozumenie analýze dopytu znižuje pravdepodobnosť vzniku tlaku, aby sa používali neúplne využitú prostriedky programu rozvoja vidieka na činnosti, ktoré nespĺňali podmienky oprávnenosti.

Koncepcie úspešného plánovania programu rozvoja vidieka riadené dopytom by teda mali siahať ďalej než len k využívaniu konvenčných ukazovateľov dopytu, akými sú úrovne nezamestnanosti, údaje o HDP, prioritné druhy atď. Pri kvalitných koncepciách analýzy dopytu by sa mala zväžiť aj schopnosť absorpcie daného územia vzhľadom na jednotlivé činnosti programu rozvoja vidieka navrhovaného na úrovni opatrenia.

Pri *ex ante* hodnotení schopnosti absorpcie je možné vziať do úvahy faktory, akými sú: predpovede o dostupnosti potenciálneho spolufinancovania z rôznych cieľových skupín; motivácia cieľových skupín zúčastniť sa na podporných schémach programu rozvoja vidieka a iné otázky, napríklad zručnosti alebo infraštruktúra, ktoré by mohli ovplyvniť (pozitívne alebo negatívne) schopnosť absorpcie, ako aj súvisiaci dopyt po prostriedkoch z programu rozvoja vidieka na danom území.

Platobné agentúry musia dosvedčiť, že výber a návrh opatrení programu rozvoja vidieka nezvýši riziko výskytu chýb. Spoločné riadenie procesu plánovania medzi riadiacimi orgánmi, platobnými agentúrami a inými zúčastnenými stranami má preto podporu ako prezieravý a pragmatický faktor úspechu plánovania programu rozvoja vidieka.

Kontrola programu rozvoja vidieka

Ďalším cieľom osôb zodpovedných za plánovanie, ktorých úlohou je znižovanie možností výskytu chýb, je vytvorenie priamych postupov sledovania zavádzania projektov programu rozvoja vidieka. Vztahuje sa to na kontrolu výdavkov, ako aj na overenie toho, či sa peniaze míňajú na určené účely. Účinné kontroly sa musia naplánovať s cieľom:

- zaručiť výber oprávnených projektov, po ktorých je vysoký dopyt, pričom majú aj potenciál na to, aby jasne prispeli k cieľom programu rozvoja vidieka, a
- monitorovať vykonávanie schválených projektov, aby sa preukázalo, že ostávajú bezchybné.

Okrem plánovania spoľahlivých a transparentných postupov týchto kontrol je pri úspešných programoch rozvoja vidieka potrebné zabezpečiť aj dostupnosť adekvátnych zručností a schopností v správnom čase na správnom mieste s cieľom účinne vykonávať kontroly.

Relevantnosť vysokej úrovne zručností a systémov so zameraním na podporu programov rozvoja vidieka a jej sledovanie sa na seminári Európskej siete pre rozvoj vidieka opakovane zdôraznila ako základ pre úspešné plánovanie programu rozvoja vidieka.

Monitorovanie a hodnotenie

Nezanedbateľné úsilie sa vynaložilo s cieľom zlepšiť metódy monitorovania a hodnotenia. Zdôrazňovanie potreby podávať správy týkajúce sa politiky rozvoja vidieka pomôže dosiahnuť zodpovednejšie opatrenia programov rozvoja vidieka, ktoré sú viac orientované na výsledok. Predpokladom tohto hlavného princípu je využitie spoľahlivých a aktuálnych východiskových údajov na meranie pokroku. Kvalita koncepcií zhromažďovania východiskových údajov, ktoré boli použité pri predchádzajúcom plánovaní programu rozvoja vidieka, sa považuje za nízku a vyžaduje si zlepšenie.

Zhromažďovanie východiskových údajov musí tvoriť neodlučiteľnú súčasť procesov analýzy SWOT. Osoby zodpovedné za plánovanie musia zohľadniť nové otázky, napr. zozbieranie postačujúcich informácií o súčasnom stave prierezových priorít programu rozvoja vidieka, teda o opatreniach v oblasti klímy, o životnom prostredí a inováciách.

Tieto prierezové témy odrážajú hlavné ciele stratégie EÚ 2020 týkajúce sa rastu a prosperity vo všetkých členských štátoch. Pri programoch rozvoja vidieka je potrebné pravidelne podávať správy o tom, ako prispievajú k agendám týkajúcim sa klímy, životného prostredia a inovácií. Dôkladná analýza potrieb jednotlivých území, ktorých sa týka program rozvoja vidieka, z hľadiska environmentálneho manažérstva, podpory inovácií a opatrení v oblasti klímy (prispôsobenie sa a zmierňovanie) je základným východiskom pre úspešné plánovanie programu rozvoja vidieka.

Osoby zodpovedné za plánovanie programov rozvoja vidieka ďalej musia zabezpečiť, aby sa použili postupy zamerané na používateľa s cieľom kontrolovať schopnosť všetkých opatrení zamerať financovanie na projekty, ktoré dopĺňajú prierezové témy. Účastníci seminára Európskej siete pre rozvoj vidieka upozornili na novú flexibilitu politiky na podporu spájania pomoci z viac ako z jedného opatrenia. Vytvára sa tým príležitosť na pridanie hodnoty a znásobenie účinkov vzhľadom na prierezové témy, ako aj na všetky ďalšie ciele opatrení.

Plánovanie programu rozvoja vidieka

Včasný začiatok plánovania všetkých týchto rozhodujúcich faktorov programu rozvoja vidieka má preto veľký význam. Nástroje plánovania môžu pomôcť pri preskúvaní a riadení rôznych fáz procesu plánovania. Takéto prípravy môžu byť užitočné aj pre koordináciu paralelných činností členských štátov týkajúcich sa vytvárania obsahu partnerských zmlúv na vyššej úrovni.

Podpísaním zmlúv *ex ante* s hodnotiteľmi s cieľom ich včasného, ako aj pravidelného zapojenia počas procesu plánovania programu rozvoja vidieka je možné dosiahnuť úspory a iné výhody.

Správy z kurzov na seminári

Okrem uvedených všeobecných úvah týkajúcich sa návrhu programu rozvoja vidieka sa účastníci seminára Európskej siete pre rozvoj vidieka podrobne zamerali aj na niekoľko osobitných aspektov úspešného plánovania programov rozvoja vidieka.

Štruktúra kurzu sa využila pri presnom určovaní skutočností, ktoré by osoby zodpovedné za plánovanie programov rozvoja vidieka mali vedieť vzhľadom na:

- presadzovanie prierezových tém týkajúcich sa inovácie, opatrení v oblasti klímy a životného prostredia;
- zabezpečenie dobrej správy plánovania procesov vrátane úlohy vytvárania sietí a účinného spoločného riadenia úloh plánovania;
- úpravy rámca na monitorovanie a hodnotenie programu rozvoja vidieka;
- umožňovanie prepojení medzi rôznymi územnými zúčastnenými stranami pomocou metodológie iniciatívy LEADER.

Výsledky kurzu: Ako presadzovať prenos znalostí a inováciu v nových programoch rozvoja vidieka?

Inovácia a súvisiaci prenos znalostí sú nevyhnutnými nástrojmi rozvoja pre európsky vidiek. Táto skutočnosť sa odráža v navrhovanom zavedení podpory inovácie ako prierezovej témy pre programy rozvoja vidieka členských štátov na obdobie 2014 – 2020.

Inovácia v oblasti rozvoja vidieka by sa teda v žiadnom prípade nemala považovať za elitársky koncept. Nové koncepcie rozvoja obchodných činností, riadenia zdrojov životného prostredia a/alebo činnosti miestnych spoločností sa týkajú všetkých, kto má záujem o európsky vidiek a všetci ich môžu realizovať. Okrem toho inovácie procesov a postupov využívaných na vykonávanie programov rozvoja vidieka ostávajú podobne relevantnými úvahami pre osoby zodpovedné za plánovanie programov rozvoja vidieka.

© 123rf, Pires

Osoby zodpovedné za plánovanie programov rozvoja vidieka majú úlohu zriadiť systémy podpory, ktoré umožňujú účinne sprostredkovať inovácie vo všetkých ich formách, ako aj presadzovať súvisiace prenosy znalostí. Hoci všetky opatrenia programu rozvoja vidieka musia byť vytvorené tak, aby ich prioritou bol prínos v oblasti inovácie a aby ho sledovali, očakáva sa, že opatrenia programov rozvoja vidieka, ktorými sa financuje spolupráca, poradenské služby a služby na zavedenie dynamiky, ako aj technická pomoc, sa stanú bežnými zdrojmi na podporu inovácie.

Pri analýze dopytu, výberových kritériách a postupoch monitorovania pre tieto opatrenia sa musí venovať osobitná pozornosť niekoľkým faktorom. Po prvé, je potrebné dbať na komplementárnu podporu inovácie programu pre vidiecke oblasti a na to, aby sa predišlo zdvojeniu úsilia. To si vyžaduje informovanosť o iných zdrojoch financovania inovácie, ako aj spoluprácu s nimi (vrátane podpory z európskych štrukturálnych a investičných fondov (ďalej len „fondy ESI“), z programu Horizont 2020 – rámcového programu pre výskum a inovácie a/alebo z iných zdrojov pomoci).

Osoby zodpovedné za plánovanie programu rozvoja vidieka by mali zabezpečiť, aby sa zaviedli overené postupy, ktorými by sa fondy programov rozvoja vidieka týkajúce sa inovácií zamerali na projekty s pridanou hodnotou. Postupy výberu a zameriavania musia fungovať tak, aby sústredili podporu programov rozvoja vidieka na splnenie strategických cieľov programu. Takisto musia na danom území programu rozvoja vidieka slúžiť ako filter na vylúčenie situácií, v ktorých by sa zdvojovalo úsilie, pretože by sa odznova začínala práca na už zavedených veciach.

Rovnako dôležitým faktorom pri plánovaní inovácie je riadenie rizika. Riziko je prirodzeným aspektom všetkých programov podpory inovácie. Dobrý návrh postupu môže pomôcť pri zvládaní rizika a delegáti na seminári Európskej siete pre rozvoj vidieka obrátili pozornosť na úlohu ustanovení pri určovaní medzníkov výkonnosti. Tieto medzníky podporujú koncepcie postupného financovania inovačných projektov a môžu sa využiť na kontrolu uvoľňovania prostriedkov v rámci spolufinancovania projektov, ktoré ponúkajú potenciál, ale predstavujú vyššie riziko.

Ďalšie rady, ktoré poskytli účastníci na kurze venovanom inováciám, poukazovali na schopnosť členských štátov využívať záručný fond ako nástroj na pomoc pri riadení rizika. Účastníci sa vo veľkej miere zhodli na tom, že pri monitorovaní a hodnotení inovačných projektov je potrebné uvedomiť si, že „zlyhanie“ môže predstavovať užitočnú skúsenosť, pokiaľ ide o informácie týkajúce sa budúcich rozvojových opatrení. Ďalej sa zhodli na tom, že je potrebné vyhnúť sa plánovaniu kontraproduktívnych postupov (napríklad požiadavka, aby sa z „neúspešných“ inovačných projektov vrátila pomoc vyplatená v rámci programu rozvoja vidieka), ktoré by mohli odrádzať od inovácií a znížiť záujem o programy rozvoja vidieka.

Osoby zodpovedné za plánovanie programov rozvoja vidieka sa môžu získať množstvo poznatkov zo skúseností nadobudnutých počas prebiehajúceho programového obdobia. Osobitná skupina Európskej siete pre rozvoj vidieka pre prenos znalostí a inovácie na základe týchto skúseností odvodila ponaučenia, ako by v rámci programov rozvoja vidieka mohla budúca podpora prenosu znalostí a inovácie fungovať účinnejšie².

Pripomienky k plánovaniu programov rozvoja vidieka týkajúce sa podpory prenosu znalostí a inovácie:

- pochopiť skutočný rozsah dopytu po podpore inovácie na území, kde sa vykonáva program rozvoja vidieka;
- podporiť produktívnu úlohu, ktorú vytváranie sietí zohráva pri sprostredkovaní inovácie;
- podporovať kanály „zdola nahor“ na preskúmanie a navrhnutie možností inovácie;
- vyhnúť sa definíciám inovácie, zamerať sa však na navrhovanie inovačných procesov;
- zahrnúť flexibilitu s cieľom skombinovať rôzne typy podpory (financovanie a/alebo iné) prostredníctvom rôznych kompetencií;
- podporiť využitie miestnych činiteľov na rozvinutie aktivít. Títo poradcovia a sprostredkovatelia inovácie by mali byť dobre odborne pripravení;
- zohľadniť riziko a zaviesť systémy na riešenie neúspechov.

2 Viac informácií o činnostiach Európskej siete pre rozvoj vidieka týkajúcich sa prenosu znalostí a inovácií sa nachádza na tejto webovej stránke: http://enrd.ec.europa.eu/themes/research-and-innovation-gateway-development/kt-innovation/en/kt-innovation_en.cfm

Výsledky kurzu: Ako zohľadniť v nových programoch rozvoja vidieka obavy týkajúce sa životného prostredia a klímy

Na európskom vidieku sa nachádza prevažná väčšina environmentálnych zdrojov EÚ a vidiek zohráva nevyhnutnú úlohu aj pri pomoci Európe splniť si globálne záväzky, ktoré má v oblasti klímy. Vidiecke oblasti majú k dispozícii široké spektrum rôznych príležitostí pre rozvoj, od udržateľných koncepcií až po environmentálne manažérstvo a opatrenia v oblasti klímy súvisiace so zmierňovaním jej zmeny a s prispôbovaním sa im. Z týchto dôvodov sa pri všetkých nových programoch rozvoja vidieka bude aktívne propagovať a uprednostňovať podpora projektov, ktoré pozitívne prispievajú k dosiahnutiu cieľov členských štátov v oblasti životného prostredia a klímy.

Ako prierezové témy programov rozvoja vidieka na obdobie 2014 – 2020 by sa otázky životného prostredia a klímy mali primerane riešiť prostredníctvom všetkých opatrení. Delegáti na seminári Európskej siete pre rozvoj vidieka zdôraznili tento bod, pričom skonštatovali, že „v rámci nových programov by nemali existovať samostatné témy týkajúce sa ekológie alebo klímy – tieto témy by mali byť prierezovými a horizontálnymi otázkami.“ To znamená, že všetky opatrenia programu rozvoja vidieka by sa mali napláňovať podľa tejto zásady. Pri plánovaní sa preto musí dôkladne zvážiť potenciál každej činnosti opatrenia vzhľadom na výsledky v oblasti životného prostredia a klímy.

Veľká dôležitosť týchto prierezových tém sa odráža aj v dostupnosti špecializovaných opatrení programov rozvoja vidieka zameraných osobitne na ekosystémy (priorita 4) a efektívnosť zdrojov/klímy (priorita 5). Očakáva sa síce, že tieto opatrenia poskytnú významné zdroje ekologického financovania, úlohou osôb zodpovedných za plánovanie programov rozvoja vidieka je však zabezpečiť, aby „ekologizujúce“ možnosti tvorili súčasť aj všetkých ostatných súborov nástrojov na podporu opatrení. Návrhy týkajúce sa nového právneho rámca so zreteľom na politiku rozvoja vidieka poskytujú osobám zodpovedným za plánovanie programu rozvoja vidieka veľkú mieru flexibility na to, aby boli pri zabezpečovaní tejto prednostnej zásady tvoriví.

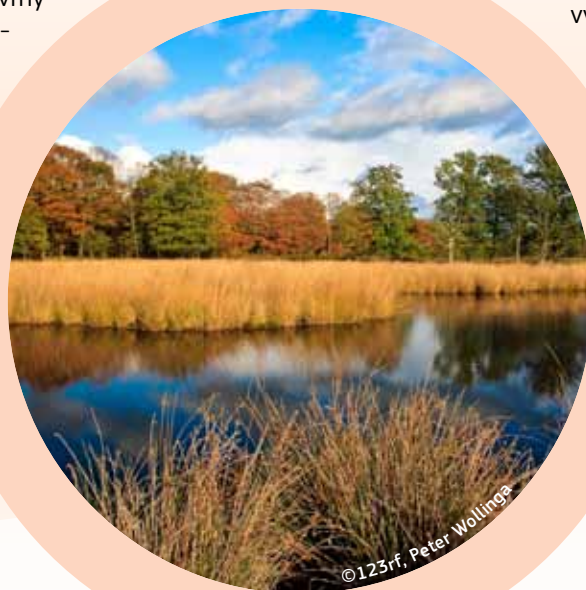
Keďže otázky týkajúce sa životného prostredia a klímy sú pre osoby zodpovedné za plánovanie vysokými prioritami, pri hodnotení *ex ante* by sa mala upriamiť pozornosť na úroveň „zlučiteľnosti s ochranou životného prostredia“, ktorá sa dosiahla a ktorú možno dosiahnuť každým opatrením navrhovaným v každom programe rozvoja vidieka.

Úspešné plánovanie podpory v oblasti životného prostredia a klímy by malo prispieť k základným všeobecným cieľom týkajúcim sa dosiahnutia programov rozvoja vidieka, ktoré budú riadené dopytom, orientované na výsledok, bezchybné a úplne integrované. Toto je možné dosiahnuť konzistentným plánovaním počas celého trvania programu rozvoja vidieka.

Ekologické ciele by sa pri analýze SWOT mali zvážiť ako prvé. Procesy ekologizácie by mali zamerať podporu v rámci opatrenia aj na potvrdené potreby súvisiace so životným prostredím a/alebo klímou prostredníctvom výberových kritérií a iných nástrojov na vykonávanie. Podávanie správ o týchto prierezových témach by sa navyše malo posilniť s cieľom poskytnúť dôkaz o dosiahnutí ekologických výsledkov všetkých opatrení.

Rozhodujúcim východiskovým bodom je spoľahlivá analýza environmentálnej situácie daného územia programu rozvoja vidieka. Analýza pomôže objasniť informované rozhodnutia o oblastiach, ktoré najviac potrebujú rôzne typy podpory v oblasti environmentálneho manažérstva a v oblasti klímy. Zistenia z analýzy potrieb poskytujú súbory východiskových údajov, na základe ktorých je možné porovnať pokrok programov rozvoja vidieka. Rovnako ozrejmujú dopyt po finančných prostriedkoch, ktoré sú k dispozícii, a pomáhajú vytýčiť výsledné ciele.

Na dosiahnutie efektívnejších prístupov, než sú všeobecné a širokospektrálne opatrenia, sa odporúčajú zacielené nástroje. Výberové kritériá by sa mali riadne využívať zmysluplnými spôsobmi s cieľom nasmerovať finančné prostriedky z programu rozvoja vidieka na splnenie určitých potrieb a na dosiahnutie súvisiacich výsledných cieľov.

©123rf, Peter Wollings

Napríklad úloha, ktorú zohrávajú investičné opatrenia v rámci opatrení v oblasti klímy, a poskytovanie environmentálnych služieb by sa nemali podceňovať, napriek tomu, že toto prepojenie bolo v minulosti podhodnotené. Investičné opatrenia sa môžu skombinovať s agroenvironmentálnymi opatreniami s cieľom zvýšiť konkurencieschopnosť na úrovni poľnohospodárskych podnikov a dosiahnuť riešenia, ktoré budú výhodné pre všetkých.

Dôraz na plánovanie programov rozvoja vidieka viac orientovaných na výsledky znamená, že by sa v rámci všetkých programov rozvoja vidieka mali pripravovať vhodné systémy na meranie a vysvetľovanie spôsobov, akými prispievajú k cieľom v oblasti životného prostredia a klímy. Patrí sem aj zostavovanie presných východiskových údajov a môže si to vyžadovať plánovanie posilnenia kapacít monitorovania životného prostredia zo strany príjemcov a správcov pre všetky opatrenia programov rozvoja vidieka.

Usmernenia a príklady z prípadovej štúdie, na základe ktorých sa skúmalo, ako to dosiahnuť v praxi, pripravila osobitná skupina pre služby v oblasti životného prostredia³. Účastníci kurzu si vypočuli prehľad hlavných myšlienok osobitnej skupiny, ktorý bol doplnený ďalšími praktickými radami o metódach na zameranie finančných prostriedkov z programov rozvoja vidieka na „kritické aspekty“ týkajúce sa klímy (na tento účel sa použili nástroje vytvorené v rámci projektu Oscar – <http://sitem.herts.ac.uk/aeru/oscar/index.htm>).

Delegáti kurzu a seminára prediskutovali výhody zamerania sa na prierezové témy pomocou použitia kombinácie podpory na úrovni opatrenia. Balíky synergií navrhnuté na dosiahnutie výsledkov v oblasti životného prostredia s pridanou hodnotou na základe opatrení programov rozvoja vidieka figurovali ako najlepšie riešenie a prevládala konsenzus, že sú uskutočniteľné, ak sa naplánujú v dostatočnom predstihu. Kombinácia nezáväznej podpory (t. j. služby dynamizácie, odborná príprava, budovanie kapacít, spolupráca atď.) v rámci balíkov obsahujúcich záväznú podporu na účely investičných prác a/alebo environmentálneho manažérstva sa uprednostňuje ako prostriedok na zabezpečenie lepšie udržateľných odkazov podpory programov rozvoja vidieka.

Konzistentnosť je naďalej faktorom úspechu so zreteľom na plánovanie ekologizujúcej podpory počas každej fázy životného cyklu programov rozvoja vidieka. Ekologizujúce opatrenia programov rozvoja vidieka musia byť v súlade aj s ďalšou podporou financovania a začlenené do takejto podpory, ktorá je dostupná na území, kde sa program rozvoja vidieka vykonáva.

Je potrebné, aby sa všetky európske štrukturálne a investičné fondy zamerali na problémy v oblasti životného prostredia a klímy. Plánovanie programov rozvoja vidieka si bude vyžadovať úspešnú koordináciu s týmito ďalšími nástrojmi podpory EÚ. Pri plánovaní programov rozvoja vidieka by sa malo zabezpečiť, aby sa v rámci opatrení programov rozvoja vidieka maximálne využil ich potenciál na riešenie medzier, ktoré ostatné zdroje financovania úplne nepokrývajú. Podobne sa môžu iné fondy použiť na pridanie hodnoty pre projekty programu rozvoja vidieka v environmentálnych oblastiach. Je potrebné vyhnúť sa rizikám súvisiacim s duplicitným financovaním. Oblasť, ktoré sa na seminári Európskej siete pre rozvoj vidieka označili ako obzvlášť relevantné pre integrované plánovanie spoločného strategického rámca, zahŕňajú: dopravu a využívanie energie vo vidieckych oblastiach, ako aj spoluprácu medzi mestami a vidiekom.

Pripomienky k plánovaniu programov rozvoja vidieka týkajúce sa environmentálneho manažérstva a klímy:

- zabezpečiť, aby analýza SWOT poskytla podrobný rozbor potrieb environmentálneho manažérstva a súvisiacich možností podpory na území, kde sa realizuje program rozvoja vidieka;
- využiť výberové kritériá na všetky opatrenia s cieľom zvýhodniť projekty, ktoré pozitívne prispievajú k prierezovým témam;
- zamerať podporu programov rozvoja vidieka na projekty, ktoré riešia rozpoznaný dopyt;
- spojiť podporu opatrení do balíkov, ktoré maximalizujú potenciál programov rozvoja vidieka;
- pri plánovaní ekologickej podpory zvoliť pre každé opatrenie prístup orientovaný na výsledok;
- schopnosť všetkých strán zúčastnených na programoch rozvoja vidieka vykonávať monitorovanie by mala zodpovedať potrebám monitorovania programu rozvoja vidieka;
- integrovať podporu programov rozvoja vidieka s inými zodpovedajúcimi programami podpory na danom území.

3 Viac informácií o činnostiach Európskej siete pre rozvoj vidieka týkajúcich sa podpory služieb v oblasti životného prostredia sa nachádza na tejto webovej stránke: http://enrd.ec.europa.eu/themes/research-and-innovation-gateway-development/kt-innovation/en/kt-innovation_en.cfm

Výsledky kurzu: Účinné spoločné riadenie

Predpokladom úspešného plánovania je účinná koordinácia a spolupráca medzi riadiacimi orgánmi, platobnými agentúrami, certifikačnými orgánmi a ďalšími organizáciami s oficiálnou zodpovednosťou za vykonávanie programu rozvoja vidieka.

Úplne funkčné systémy spoločného riadenia môžu pre mnoho zúčastnených strán predstavovať nezanedbateľné výhody. Delegáti na seminári Európskej siete pre rozvoj vidieka súhlasili, že každý, kto je zapojený do správy programov rozvoja vidieka môže ťažiť z efektivity, ktorú možno dosiahnuť prostredníctvom pracovných štýlov založených na spolupráci. Účastníci tiež vo všeobecnosti uznali, že tieto výhody spoločných procesov stoja za počiatočné úsilie vynaložené na skúšanie a vyladenie úspešných metód riadenia založených na spolupráci.

Kľúčovým faktorom pre úspešné plánovanie spoločného riadenia postupov programov rozvoja vidieka je opäť konzistentnosť. Vzťahuje sa to aj na konzistentnosť v oblasti finančnej správy, systémov IT, auditov a kontrol. Konzistentnosť sa dosiahne zmenou systému v období 2014 – 2020, keď sa zavedie len jedna platobná agentúra na členský štát alebo región, ktorá sa bude zaoberať oboma piliermi.

Zavádzanie postupov na zabezpečenie konzistentného spoločného finančného riadenia programov rozvoja vidieka má slúžiť na pomoc všetkým zapojeným správam, aby sa naďalej sústredili na ten istý súbor rozvojových priorít. Programy rozvoja vidieka sú rozvojové nástroje a všetky zúčastnené strany v rámci systému riadenia by mali premýšľať jednotne o zmysle svojej existencie, teda o svojej úlohe pomáhať programom rozvoja vidieka dosahovať ich strategické ciele.

Spoločné riadenie programov rozvoja vidieka ponúka užitočné príležitosti na zlepšenie efektívnosti opatrení v rámci programov rozvoja vidieka. Zlúčené pracovné metódy by mali vytvoriť rovnováhu medzi dôležitosťou intervenčnej logiky programov rozvoja vidieka a dôležitosťou predchádzať chybám. Tento prístup zdôrazňuje schopnosť zúčastnených strán programov rozvoja vidieka zabezpečiť, aby sa finančné prostriedky použili na účely, na ktoré boli určené.

Sústredenie systémov spoločnej správy programov rozvoja vidieka na intervenčnú logiku programov rozvoja vidieka na obdobie 2014 – 2020 sa bude musieť uskutočniť na rôznych

úrovniah. Teda aj na úrovni opatrenia, pretože finančné plánovanie a vykonávanie v nasledujúcom programovom období musí byť výslovne založené na jasnom a spoločnom chápaní priorít programov rozvoja vidieka, ako aj súboru spoločných ukazovateľov pre každé opatrenie.

Správne nastavenie spoločnej správy na úrovni opatrenia následne umožní bezproblémové spoločné riadenie pre všetky vyššie úrovne v rámci systému správy programu rozvoja vidieka. Pozornosť by sa mala upriamiť na administratívne pravidlá na úrovni opatrenia, napríklad na pravidlá, ktoré sa týkajú spoločného riadenia nových finančných nástrojov⁴ alebo balíkov podpory opatrenia alebo podprogramov rozvoja vidieka.

Úspešné plánovanie je možné napomôcť zriadením spoločných pracovných postupov v počiatočnej fáze pre riadiace orgány, platobné agentúry, sprostredkovateľov a certifikačné orgány. Včasný začiatok bude obzvlášť užitočný pri umožňovaní spoločného riadenia a zodpovednosti za procesy programov rozvoja vidieka, ktoré sú súčasťou prípravy dohôd o partnerstve, stanovovania priorít a ukazovateľov.

Pripomienky k plánovaniu programov rozvoja vidieka týkajúce sa spoločného riadenia:

- začať včas a vyskúšať systémy spoločného riadenia, ktoré sú inkluzívne a účinné;
- zabezpečiť, aby každý zainteresovaný subjekt chápal svoju úlohu pomáhať programom rozvoja vidieka splniť ich účel;
- zabezpečiť, aby každý zainteresovaný subjekt porozumel účelu, na ktorý sú určené finančné prostriedky (a prečo);
- je potrebné, aby riadiace orgány a platobné agentúry uskutočnili vyhodnotenie ex ante všetkých navrhovaných opatrení programov rozvoja vidieka s cieľom overiť a preukázať overiteľnosť a kontrolovateľnosť opatrení a ich výsledkov.

4 Odporúčania a usmernenia o finančných nástrojoch programov rozvoja vidieka sa uvádzajú v 13. čísle EU Rural Review:

http://enrd.ec.europa.eu/publications-and-media/eu-rural-review/en/eu-rural-review_en.cfm

Výsledky kurzu: Dobrá správa pri príprave programov rozvoja vidieka

Partnerská spolupráca bude postupne nadobúdať na význame a jej potenciál ako účinný nástroj na úspešné plánovanie programov rozvoja vidieka porastie. Preto je pre všetkých partnerov programov rozvoja vidieka dôležité, aby rozumeli pravidlám a predpisom, ktoré odsúhlasia členské štáty na správu politiky EÚ pre rozvoj vidieka. To je dôležité so zreteľom na postupy prípravy programov rozvoja vidieka, ako aj partnerských zmlúv.

Prístupy dobrej správy k partnerskej spolupráci v rámci programov rozvoja vidieka musia byť preto naplánované, odsúhlasené a naprogramované počas roka 2013. Cieľom plánovania postupov dobrej správy je zamerať sa na pridanú hodnotu a využívať výhody pridanej hodnoty, ktorú je možné získať z partnerskej spolupráce s cieľom podporovať viacúrovňovú zodpovednosť a schválenie projektov programu rozvoja vidieka.

Výsledky plánovania skutočných princípov partnerstva môžu pomôcť v procese analýzy SWOT zjednodušiť lepšie tematické a územné zameranie opatrení programov rozvoja vidieka. Partnerská spolupráca prináša aj užitočné výhody z hľadiska zostavovania optimálnych a efektívnych systémov uskutočňovania programov rozvoja vidieka.

Zapojením všetkých zúčastnených strán počas celého trvania programov rozvoja vidieka možno získať prínosy v oblasti poznatkov. Pri príprave dobrej správy by sa preto mali hľadať spôsoby vytvorenia štruktúr partnerskej spolupráce, pri ktorých je možné dosiahnuť účinné výsledky nielen počas prípravnej fázy, ale aj počas fázy vykonávania a hodnotenia programov rozvoja vidieka.

Plánovanie princípov dobrej správy počas celého trvania programov rozvoja vidieka pomôže zabezpečiť zapojenosť zúčastnených strán vo fáze vykonávania (počas výberu projektov, ako aj zhromažďovania a analýzy údajov z monitorovania). Tým sa počas hodnotenia vytvorí pridaná hodnota, ktorá môže ovplyvniť strategické smerovanie a prevádzkové postupy programu.

Aktívne zapojenie všetkých zúčastnených strán je podmienkou úspechu politiky rozvoja vidieka.

Výber najvýhodnejšej skupiny partnerov je faktorom úspechu na dosiahnutie cieľov dobrej správy. Dôležitým aspektom ostáva vyrovnaná koncepcia zapojenia partnerov z verejného a súkromného sektora a z občianskej spoločnosti. Mali by sa zaviesť transparentné postupy s cieľom predísť riziku výskytov novej nerovnováhy.

V článku 5 návrhu nariadenia o spoločných ustanoveniach je uvedený zoznam hlavných kategórií partnerov, ktorí by sa mohli zapojiť do dohody o partnerstve a prípravy programu: príslušné regionálne, miestne, mestské a iné orgány verejnej správy, hospodárski a sociálni partneri, orgány zastupujúce občiansku spoločnosť vrátane partnerov z oblasti životného prostredia, mimovládnych organizácií a subjektov zodpovedných za podporu rovnosti a nediskriminácie.

Prístupy dobrej správy zahŕňajú formalizované pracovné postupy medzi partnermi. S formalizovanými úpravami partnerstva sa počíta ako s novou právnou požiadavkou programov rozvoja vidieka na obdobie 2014 – 2020 a Európska komisia pripravuje spoločný kódex správania s cieľom špecifikovať spôsoby vykonávania princípov stanovených v článku 5 nariadenia o spoločných ustanoveniach v členských štátoch⁵.

Delegáti na seminári Európskej siete pre rozvoj vidieka boli poučení o kódexe správania a o význame, ktorý sa v rámci tohto kódexu kladie na konzultačné a komunikačné nástroje pri dosahovaní prístupov dobrej správy. Pozornosť sa v diskusiách na seminári Európskej siete pre rozvoj vidieka upriamila na skutočnosť, že osoby zodpovedné za plánovanie programov rozvoja vidieka by sa mali usilovať organizovať konzultácie a komunikácie takým spôsobom, aby sa predišlo orientácii výlučne na témy súvisiace s finančnými prostriedkami pridelenými na rôzne typy opatrení alebo príjmom programov rozvoja vidieka.

Prístupy dobrej správy si vyžadujú konzultácie a komunikáciu s partnermi a medzi nimi s cieľom sústrediť sa najskôr na objasnenie hlavných problémov a príležitostí rozvoja vidieka, ktoré na konkrétnom území existujú. Potom sa môže uskutočniť dialóg týkajúci sa rozhodnutí o pridelovaní finančných prostriedkov s cieľom zamerať sa na opatrenia na informované riešenie vymedzených potrieb a dopytu.

Pri plánovaní nových programov rozvoja vidieka budú mať členské štáty k dispozícii technickú pomoc zo súčasných rozpočtov programov rozvoja vidieka na obdobie 2007 – 2013, aby mohli využívať platformy na konzultácie. Očakáva sa, že k dispozícii budú aj finančné prostriedky z technickej pomoci na obdobie 2014 – 2020 s cieľom posilniť prístupy partnerstva počas celého trvania každého programu rozvoja vidieka.

⁵ Ďalšie užitočné informácie o obsahu kódexu správania sú vysvetlené v pracovnom dokumente útvarov Európskej komisie, ktorý je k dispozícii na adrese: <http://ec.europa.eu/esf/main.jsp?catId=67&langId=en&newsId=7956>

Významnými platformami na konzultácie v rámci programov rozvoja vidieka bude monitorovací výbor a vidiecka sieť na vnútroštátnej a regionálnej úrovni. Účastníci seminára Európskej siete pre rozvoj vidieka si vypočuli, ako môžu platformy na konzultáciu s úpravami o otvorenom členstve predstavovať príležitosť na dosiahnutie väčšej inkluzívnosti než len nepružných formálnych modelov partnerstva. Účastníci skonštatovali, že flexibilita je užitočná pre získanie väčšieho kritického množstva odborných znalostí v rámci nástrojov správy programov rozvoja vidieka.

Na seminári bola vyzdvihnutá aj nepretržitá výmena osvedčených postupov ako prínosná súčasť prístupov dobrej správy. Osobám zodpovedným za plánovanie programov rozvoja vidieka sa odporučilo, aby objektívne analyzovali potenciál existujúcich sieťových štruktúr, ktorými sa uskutočňujú tieto úlohy prenosu znalostí. Pri plánovaní programu rozvoja vidieka sa môže vyvíjať snaha o zavedenie vhodných sieťových štruktúr potrebných pre začiatok obdobia 2014 – 2020.

Sociálne médiá a iné nástroje komunikácie predstavujú príležitosti na podporu dialógu a zapojenie zúčastnených strán do procesov plánovania programov rozvoja vidieka.

Národné vidiecke siete (NVS) môžu predstavovať platformy na konzultáciu, ktoré môžu osloviť široké spektrum strán podieľajúcich sa na programoch rozvoja vidieka⁶. Jednou z úloh národných vidieckych sietí je pomôcť pretlmočiť potenciálne zložité koncepcie a jazyk do zrozumiteľných vysvetlení a terminológie, s ktorými sa zúčastnené strany ľahko stotožnia a porozumejú im.

Pripomienky k plánovaniu programov rozvoja vidieka týkajúce sa prístupov dobrej správy:

- prístupy partnerstva predstavujú pridanú hodnotu k činnostiam programov rozvoja vidieka;
- v rámci programov rozvoja vidieka je potrebné formalizovať partnerské dohody prostredníctvom kódexu správania;
- včasné investície do konzultácií a komunikácie môžu so sebou priniesť nákladovo účinné výhody plánovania;
- identifikácia a výmena príkladov osvedčených postupov (projektov a riadenia programov rozvoja vidieka) sú osvedčenými postupmi dobrej správy;
- súčasné sieťové štruktúry je možné naprogramovať na posilnenie ich strategického potenciálu;
- procesy hodnotenia (*ex ante*, priebežné, *ex post*) by sa mali napláňovať tak, aby sa hodnotil úspech partnerskej spolupráce na každom programe rozvoja vidieka.

6 Podrobná analýza pridanej hodnoty vytvárania sietí a úlohy národných vidieckych sietí bola uverejnená v 14. čísle EU Rural Review: http://enrd.ec.europa.eu/publications-and-media/eu-rural-review/en/eu-rural-review_en.cfm

Výsledky kurzu: Monitorovanie a hodnotenie nových programov rozvoja vidieka

Plánovanie úspešných systémov monitorovania a hodnotenia bude hlavným prínosom k celkovému úspechu činností programov rozvoja vidieka. Preto by malo plánovanie odrážať skutočnosť, že monitorovanie a hodnotenie neznamená len podávanie správ o výsledkoch, a malo by posilniť fakt, že monitorovanie a hodnotenie je základom pre poskytovanie nevyhnutných údajov potrebných na riadenie smerovania a výkonnosti programov rozvoja vidieka.

Návrhy politiky rozvoja vidieka EÚ na obdobie 2014 – 2020 takéto princípy zdôrazňujú. Kladenie dôrazu na monitorovanie a hodnotenie v rámci cieľov politiky rozvoja vidieka má za cieľ pomôcť členským štátom dosiahnuť zodpovedné opatrenia programov rozvoja vidieka, ktoré sú viac orientované na výsledok. Pri plánovaní programov rozvoja vidieka je teda potrebné zaviesť postupy a podmienky na:

- zabezpečenie kvality prístupov monitorovania a hodnotenia a
- účinné využitie zistení monitorovania a hodnotenia.

Pripravuje sa nový systém monitorovania a hodnotenia pre programy rozvoja vidieka na obdobie 2014 – 2020, ktorý sa vzťahuje na opatrenia programov rozvoja vidieka a oblasti, na ktoré sa zameriavajú programy rozvoja vidieka. Týmto systémom sa zlepšia programy rozvoja vidieka, z hľadiska ich výraznejšej orientácie na výsledky, a osoby zodpovedné za plánovanie by mali nový systém zohľadniť ešte v počiatočnej fáze.

Užitočné informácie o procesoch hodnotenia *ex ante* na obdobie 2014 – 2020 sú k dispozícii v dokumente európskej hodnotiacej siete pre rozvoj vidieka s názvom: Najlepšie využitie vášho programu rozvoja vidieka (Getting the most from your RDP)⁷.

Súčasný spoločný monitorovací a hodnotiaci rámec ostáva primárnym referenčným nástrojom pre osoby zodpovedné za plánovanie programov rozvoja vidieka. Systém monitorovania a hodnotenia pre obdobie 2014 – 2020 bol zmodernizovaný, aby sa ním pokryli oba piliere spoločnej poľnohospodárskej politiky. To navyše pomôže zviditeľniť rozvojovú podporu členských štátov vidieckym oblastiam.

Ostatné súčasti monitorovania a hodnotenia programov rozvoja vidieka na obdobie 2014 – 2020 zahŕňajú využitie plánov hodnotenia. Procesy plánovania budú musieť zahŕňať prípravu k týmto plánom hodnotenia a ich odsúhlasenie. Obsahom plánov hodnotenia sa objasnia a potvrdia podrobnosti o monitorovaní a hodnotení, napríklad (okrem iného) časové osi monitorovania a hodnotenia, systémy na zhromažďovanie údajov a postupy určujúce spôsoby, akými sa využijú výsledky hodnotenia.

Pri nových programoch rozvoja vidieka sa nebude požadovať žiadne strednodobé hodnotenie, ale v rokoch 2017 a 2019 sa vylepšia výročné vykonávacie správy programu rozvoja vidieka. V roku 2017 sa výročné vykonávacie správy programov rozvoja vidieka sústredia na zmeny, ktoré zrejme budú potrebné v rámci programov rozvoja vidieka. V roku 2019 sa výročné vykonávacie správy programov rozvoja vidieka zamerajú na zhrnutie priebežnej výkonnosti programov rozvoja vidieka.

7 Viacjazyčné verzie publikácie sa nachádzajú na adrese:

http://enrd.ec.europa.eu/evaluation/library/evaluation-helpdesk-publications/en/evaluation-helpdesk-publications_en.cfm

Rozhodnutia o uvoľnení finančných prostriedkov z výkonnostnej rezervy budú prijaté v roku 2019 na základe stanoveného súhrnu medzníkov, ktoré sa majú zhodovať s hlavným súhrnom ukazovateľov programu rozvoja vidieka. Účastníci kurzu monitorovania a hodnotenia na seminári Európskej siete pre rozvoj vidieka zdôraznili, že pri výbere ukazovateľov výkonnostnej rezervy je potrebná opatrnosť v oblasti plánovania. Tieto ukazovatele by mali odrážať celkovú intervenčnú logiku, na ktorej sa dohodli zúčastnené strany programov rozvoja vidieka a nemali by sa riskovať žiadne neplánované vplyvy.

Počet výkonnostných ukazovateľov v novom programovom období sa zníži, aby sa tým pomohlo zjednodušiť a posilniť riadenie programu rozvoja vidieka.

Ďalší dôležitý faktor pre osoby zodpovedné za plánovanie programov rozvoja vidieka súvisí s porovnateľnosťou zdrojov údajov (napríklad pri kontextových ukazovateľoch). Tie by sa mali zabezpečiť na úrovni EÚ. Zvýšená pozornosť je potrebná aj pri plánovaní systémov orientovaných na výsledky na úrovni opatrenia (a iných systémov) s cieľom podporiť viditeľnosť pokroku smerom k prierezovým témam programov rozvoja vidieka (k inovácii, životnému prostrediu a oblasti klímy).⁸

Pripomienky k plánovaniu programov rozvoja vidieka týkajúce sa monitorovania a hodnotenia:

- správne nastavenie plánovania monitorovania a hodnotenia bude mať najväčší vplyv správnu realizáciu operácií programov rozvoja vidieka;
- väčším dôrazom na prístupy orientované na výsledky sa zlepši viditeľnosť opatrení programov rozvoja vidieka;
- plány hodnotenia poskytnú cenné nástroje riadenia monitorovania a hodnotenia;
- postupy a ukazovatele monitorovania a hodnotenia pre podprogramy programov rozvoja vidieka, výkonnostná rezerva a prierezové témy musia byť navrhnuté tak, aby sa zhodovali s celkovým programom rozvoja vidieka.

8 Zostavil sa pracovný dokument s odporúčaniami o plánoch ukazovateľov pre nové programy rozvoja vidieka. Spolu s dokumentáciou zo seminára o úspešnom plánovaní je k dispozícii na webovej stránke Európskej siete pre rozvoj vidieka. Návrh zoznamu cieľových ukazovateľov a ukazovateľov výsledkov pre nové programy rozvoja vidieka sa nachádza aj na tejto stránke pod odkazom „WS6“: http://enrd.ec.europa.eu/en-rd-events-and-meetings/seminars-and-conferences/successful-programming_en/en/successful-programming_en_home.cfm

Výsledky kurzu: Miestny rozvoj pod vedením komunití/iniciatíva LEADER a nové programy rozvoja vidieka

Uvítali sa potenciálne rozvojové synergie, ktoré by bolo možné dosiahnuť v období 2014 – 2020 prostredníctvom plánovania uskutočniteľných prepojení medzi rôznymi zúčastnenými stranami viazanými na územie využívajúcimi metodológie iniciatívy LEADER. K týmto zúčastneným stranám patria miestne akčné skupiny (MAS) programov rozvoja vidieka, rybárske miestne akčné skupiny (RMAS) a iné skupiny zapojené do využívania finančných prostriedkov z európskych štrukturálnych a investičných fondov na účely miestneho rozvoja vedeného spoločnosťou.

Dôležitým faktorom pri plánovaní programov rozvoja vidieka je zabezpečenie toho, aby sa skupiny iniciatívy LEADER venovali slabým stránkam stratégií miestneho rozvoja, ktoré identifikoval Európsky dvor audítora⁹. Napríklad postupy programov rozvoja vidieka by mali byť naplánované pre skupiny iniciatívy LEADER s cieľom zabezpečiť, aby všetky projekty financované skupinou iniciatívy LEADER a ňou uskutočnené opatrenia boli jasne spojené s celkovými cieľmi stratégie miestneho rozvoja. Zahŕňa to používanie výberových kritérií a monitorovacích systémov ako nástrojov na overenie toho, či projekty podporujú intervenčnú logiku stratégie miestneho rozvoja, ako aj zabezpečenie toho, že finančné prostriedky iniciatívy LEADER sa použijú na účely, na ktoré sú určené.

Základné finančné prostriedky iniciatívy LEADER z programov rozvoja vidieka na obdobie 2014 –2020 budú v záujme zjednodušenia plánované výhradne v rámci oblasti zamerania 6B, teda v rámci „podpory miestneho rozvoja vo vidieckych oblastiach“. Vďaka svojej horizontálnej povahe sa však iniciatívy LEADER vzťahuje aj na iné oblasti, na ktoré sa zameriavajú programy rozvoja vidieka.

Očakáva sa, že zamestnanosť bude hlavnou prioritou a ukazovateľom výkonnosti výsledkov programu rozvoja vidieka financovaných z prostriedkov iniciatívy LEADER. Konzistentné koncepcie merania a monitorovania úspešnosti tvorby pracovných miest v rámci iniciatívy LEADER budú pre osoby zodpovedné za plánovanie programov rozvoja vidieka rovnako dôležité.

Opätovné zavedenie príležitostí na to, aby mali skupiny iniciatívy LEADER prístup k rozpočtom financovaním z viacerých zdrojov, poskytuje pre tieto strany zúčastnené na miestnom rozvoji možnosti prevziať na rôznych frontoch oveľa silnejšiu vedúcu úlohu pri zvyšovaní rastu a prosperity vlastných oblastí.

So zreteľom na prípravu plánovania programov rozvoja vidieka by sa však malo poznamenať, že ešte stále môže byť potrebné budovať kapacitu skupín iniciatívy LEADER na to, aby mohli fungovať v nových oblastiach financovaných z viacerých zdrojov. Preto bude možno potrebné naplánovať možnosti na

9 <http://eca.europa.eu/portal/page/portal/pressroom/Presspacks/Previouspresspacks/2010/PresskitSpecialReportNo52010>

posilnenie zručností a kompetencií s cieľom pomôcť skupinám iniciatívy LEADER účinne koordinovať konsolidáciu finančných prostriedkov, ktoré budú k dispozícii na územnej koncepcie miestneho rozvoja¹⁰.

Skúšaním pilotných prístupov a skúmaním faktorov úspechu na základe existujúceho osvedčeného postupu v oblasti koordinácie financovania z viacerých zdrojov/koordinácie politik (napríklad kombináciou EPFRV s EFRH) je možné pomôcť orgánom programov rozvoja vidieka napláňovať vlastné plány realizácie na rozšírenie uplatňovania metodológií iniciatívy LEADER počas obdobia 2014 – 2020.

Delegáti na seminári Európskej siete pre rozvoj vidieka sa dozvedeli, že zavádzanie stratégií miestneho rozvoja financovaných z viacerých zdrojov nemožno presadzovať nátlakom. Na uskutočnenie procesu prirodzeným spôsobom a vlastným tempom, bolo navrhnuté usmernenie, ktoré odráža dopyt a úrovne kapacity miestnych oblastí.

Stále teda ešte môžu na začiatku obdobia 2014 – 2020 prevažovať stratégie miestneho rozvoja financované z jedného zdroja.

Nástroje na pomoc pri zmene procesov a na ich umožnenie zahŕňajú plánovanie:

- právnych národných rámcov, ktoré zabezpečujú harmonizované pravidlá medzi systémami poskytovania finančných prostriedkov;
- podpory na budovanie kapacity pre zúčastnené strany s cieľom pomôcť všetkým zainteresovaným subjektom pochopiť rôzne existujúce perspektívy a prevádzkové skutočnosti;
- pravidelných stretnutí týkajúcich sa spolupráce medzi inštitúciami zapojenými do rôznych systémov financovania. Takáto spolupráca by sa mala uskutočniť medzi partnermi na vnútroštátnej, regionálnej a miestnej úrovni a súčasne je možné napláňovať komunikačné nástroje na podporu dialógu zameraného na identifikáciu problémov, prekonanie ťažkostí a pomoc pri zabezpečovaní príležitostí týkajúcich sa toku dostupného financovania z viacerých zdrojov.

Ak sa prijme prístup financovania z viacerých zdrojov, odporúča sa, aby sa v koordinovanom procese uskutočnil výber miestnych akčných skupín. Mohlo by to zahŕňať spoločné výzvy na predkladanie návrhov alebo výberovú komisiu na vnútroštátnej a regionálnej úrovni s predstaviteľmi rôznych fondov.

Rovnako je pre roky 2014 – 2020 možná alternatíva, keď by do riadenia iniciatívy LEADER boli zapojené sprostredkovateľské orgány. Tieto možnosti sa dajú naplánovať s dvojakým cieľom:

- poskytnúť skupinám iniciatívy LEADER jedno kontaktné miesto, v rámci ktorého by mohli udržiavať úzke vzťahy so zreteľom na ich financovanie (či už z viacerých zdrojov alebo jedného zdroja) a rovnako dôležitým cieľom je
- znížiť riziká riadenia orgánov, ktoré začínajú byť preťažené spracovávaním administratívy. Druhý spomenutý cieľ by pomohol riadiacim orgánom udržať si strategickú úlohu pri dohľade nad koordináciou a kvalitou vykonávania iniciatívy LEADER.

Sprostredkovateľské orgány majú navyše lepšiu pozíciu na plnenie výziev, ktoré predniesli účastníci seminára Európskej siete pre rozvoj vidieka a ktoré sa týkajú úsilia naplánovať jednoduchšie postupy pre menšie projekty. Spoluprácou medzi členskými štátmi je možné pomôcť identifikovať/preniesť osvedčený postup v takýchto postupoch.

Pripomienky k plánovaniu programov rozvoja vidieka týkajúce sa dosiahnutia uskutočnitelných prepojení medzi rôznymi zúčastnenými stranami viazanými na územie využívajúcimi metodológiu iniciatívy LEADER:

- je potrebná dostatočná kapacita na zabezpečenie toho, aby finančné prostriedky iniciatívy LEADER boli použité na účely, na ktoré boli určené;
- dôležitým cieľom iniciatívy LEADER bude vytváranie pracovných miest;
- skupinám iniciatívy LEADER by sa mala poskytnúť pomoc, aby sa mohli vlastným tempom posunúť smerom k financovaniu z viacerých zdrojov;
- sprostredkovateľské orgány môžu skupinám iniciatívy LEADER a orgánom programov rozvoja vidieka poskytnúť užitočnú technickú pomoc.

Ďalšie informácie:

Celá dokumentácia o úspešnom plánovaní predstavená na seminári sa nachádza online na adrese:

http://enrd.ec.europa.eu/en-rd-events-and-meetings/seminars-and-conferences/successful-programming_en/en/successful-programming_en_home.cfm

doi:10.2762/5348

ISBN 978-92-79-28923-1

9 789279 289231

Úrad pre publikácie